

Ο ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΚΙΝΑΣ.

«Ὅ,τι ἀκολουθεῖ δὲν τῷδε καὶ νὰ
τὸ πῶ δὲ μπορῶ. Μὰ ἡ τέχνη τοῦ
Κάλχα δὲν ἦταν μάταιη».

Ο ΑΡΧΑΙΟΣ ΤΡΑΓΙΚΟΣ.

Γιὰ πολὺ καιρὸν ὁ Στέφανος Κίνας ἔννοιωθε νὰ κυριαρχῇ
μιὰ ἐντύπωσις στὴ ζωὴ του. Ἀπὸ τὸ παραθύρι του ἀντίκρυζε αἰνιγ-
ματικὴ νύκτα ποῦ τραβοῦσε τὴν ψυχὴ του καὶ τὸν καλοῦσεν ὄχι
εἰς ματαίαν ἔξοδον. Ἔτσι ἐφαντάζετο. Κι' ἐβλεπε πάντα τὴ νύκτα
γύρω του ἀπὸ τὸ παραθύρι. Μὰ δὲν ἀποτολμοῦσε νὰ πάρῃ τοὺς
δρόμους, νὰ κυνηγήσῃ ἀπὸ κοντὰ τὰ θέλητρά, ποῦ ὅσω μακρύτερα
χανόταν τὸ σκοτάδι, τόσω περὶ ἡδονικὰ τοῦ ἔγνεφαν.

Δὲν πίστευε πειὰ στὰ θέλητρά, ἂν καὶ δὲν τοῦ ἦταν πολὺ
γνώριμες παρόμοιες περιπέτειες. Μὰ συχνὰ θυμόταν πῶς γύρισε
στὸ σπίτι χωρὶς ἐσώτερη ἱκανοποίησιν, ὕστερ' ἀπὸ ἀναζήτησιν πολυ-
θέληττων μυστικῶν.

Κι' ὁμως ν' ἀρνηθῇ τὴν ὑπαρξὶ τῶν μυστικῶν, ποῦ ἀνακα-
λοῦσαν πάντα τὸν λύτην, δὲν μποροῦσε. Μὰ κι' ὁ δισταγμὸς μέσα
του, τὸν κρατοῦσε στὸ παραθύρι, — πίσω ἀπὸ τὰ τζάμια του παρὰ-
στεκεν ὅαν νᾶχεν ὁ ἴδιος ζωγραφιστὴ. Ἦταν αὐτὴ ἡ ἐντύπωσις ποῦ
κυριαρχοῦσε στὴ ζωὴ ἀλάκωρη τοῦ Στέφανου Κίνα. Ἡ τυραννία του.
Δὲν ἦταν βέβαια πλάνη πῶς κάποιον ζοῦσε κάποιος κόσμος. Μόνο ποῦ
στὴ δική του ψυχὴ ἔπαιρνε παράξενη φόρμα ἡ ζωὴ του. Πολλὰ
δὲν ἤξερε. Ἀλλὰ ἐμάντευε. Καὶ ἐπίστευε στὸ μάντεμα. Ἐπίστευε
πῶς βγαίνουν ἀληθινὰ τὰ πάντα — κι' ὅσα δὲν γνωρίζουμε. Μά-
ταια δὲν μίλησε κανένας μάντης. Τάχα δὲν ἦταν τρόπος νὰ μάθῃ
ἀπὸ πρὶν αὐτὸς ὅσα ἦταν ἀργότερα νὰ ἐξηγηθοῦν μοιραῖα;

Ἔτσι αὐτὰ τὸν ἐκούραζαν. Τοῦ λιγότερευαν τὴν ὁρμὴ καὶ τὴν
ὄρεξι νὰ ζητήσῃ μιὰ λύσι γιὰ τὸν ἑαυτό του, ἐκείνη ποῦ θὰ τὸν
ἔσωζε.

Στὶς στιγμὲς ποῦ ἦταν κουρασμένος ἐβλεπε τὸ μεγάλο του ζή-
τημα ναυαγισμένο καὶ δὲν ἀποζητοῦσε πειὰ παρὰ μιὰ μικρὴ ἀπό-
φασιν γιὰ τὸν ἑαυτό του, γιὰ τὴν συντήρησιν τοῦ περὶ μικροῦ ἐγώ
του. Παίρνοντας κανεὶς μιὰν ἀπόφασιν, ἀπολυτρώνεται ἀπὸ τὴν ἐπί-
μονην τυραννίας τῶν προβλημάτων. Καὶ γι' αὐτόν, ποῦ εἶχε μεγαλώσει
στὴν ἀγκαλιὰ τῆς γαλακτοῦς του καὶ δὲν τοῦ ἐρχόταν ὕπνος ἂν μαζῇ
μὲ τὸ παράδωμά του στὶς ἀνόητες ἱστορίες της, δὲν ἐμπέδευε τὸ
χέρι του στὴν κοιτίδα της, ὁ τρόπος αὐτὸς ἦταν μιὰ πρόχειρη σωτη-
ρία. Κι' ὅταν εἶδε πειὰ πῶς τὸ δούλεμα μιᾶς μεγαλήτερης ἰδέας
ἀπαιτοῦσε θερμότερη διάθεσιν, γερὰ κόϊσια καὶ βαθειὰν ἀναπνοή,
τότε ἐστράφηκε στὴν διέξοδον ποῦ τὸν ἔσπρωχνε τὸ ἐνστικτό του :
στὴν ἀπόφασιν νὰ τ' ἀφήσῃ ὅλα, ν' ἀποτραβηχθῇ καὶ ν' ἀφήσῃ
τὸ νερὸ στὸ ρέμμα, μακριὰ ἀπὸ τὴν δική του τὴν ἔννοιαν. Ἦταν ἡ
μόνη διέξοδος γι' αὐτόν. Στὴν ταραχὴ ποῦ τοῦδινε ἡ ἀδυναμία του,

δὲν ζητοῦσε πειὰ νὰ μάθῃ τίποτε ἀληθινό, ἀλλὰ πιασμένος ἀπὸ τὴν κατώτερην ἀνάγκη νὰ συντηρηθῇ, ἄρπαξε τότε μικρὸ σύνθημα καὶ τραβοῦσε 'περίλυπος πάντα σὲ χιλιοπατημένο ἀκίνδυνο μονοπάτι.

Στὶς γνωριμίες του ἄφηνε τὴν ἐντύπωσι εὐχαριστημένου, αἰσιοδοξοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὑπῆρξαν συνομιληταὶ τοῦ ποῦ ἤλπισαν πῶς δὲν ἦταν κορμὶ χαμένο. Μία εὐκολὴ διάθεσι γιὰ κάθε εἶδος, πρόχειρη καλωσύνη σὲ κάθε κουβέντα, — ἔτσι οἱ ἄρρωστοι μιλοῦν πρόθυμα στοὺς ἐπισκέπτες — ἅ! τί καλόκαρδος ὁ Στέφανος Κίνας, ἀξιαγάπητο παληκάρι, πρόθυμο σὲ κάθε θυσία, ἄξιο γιὰ ὑποστήριξι. Ἔτσι, λησμονημένο κάθε περασμένο, ὁ Στέφανος Κίνας εἶχε πάντα μιὰν ἀσχολία γιὰ νὰ διευκολύνῃ τὴν πληξὶ τοῦ στὸ δρόμο του. Μολαταῦτα σὰν ἦταν μόνος συχνὰ ξάνοιγε μέσα του κάποια διαμαρτυρία γιὰ ὅσα ζοῦσε.

— Τὸ ξέρω, τὸ ξέρω... Δὲν ξέρω τάχα πῶς καταστρέφω ὅ,τι ἀπόμεινε μέσα μου μὲ τὴ ζωὴ τοῦ κἀνῶ; Τὸ ξέρω. Μὰ ἔτσι μονάχα ἐξασφαλίζω τὴν καθημερινὴ ζωὴ μου. Γιὰ τᾶλλα βλέπουμε... Καὶ ῥὺς ὑπάρχει πάντα.

Ὁ μικρόσωμος Στέφανος ἔπαιρνε ἔτσι τὴ στάσι ἀνθρώπου ποῦ περιμένει τὸ γιατρό, ὅχι τὴ θεραπεία. Ἦταν νὰ μάθῃ πόσον καιρὸν ἀκόμῃ θὰ ζήσῃ.

Περπατοῦσε συχνὰ μόνος του τὸ δεῖλι σὲ μοναξιά χωρὶς νὰ σκέπτεται. Κάποτε μειροῦσε τὸ στῆθος του καὶ τῶβροισκε στενό. Ἡ φωνὴ του δὲν εἶχε ξάστερο τόνο καὶ ποτὲ δὲν εἶχε βῆμα σταθερὸ σὲ μιὰ γραμμὴ. Μπορεῖ νὰ πῇ κανεὶς πῶς δὲν περπατοῦσε, ἀλλ' ἐτρίκλιζε.

Οἱ πειὸ σημαντικὲς στιγμὲς του ἦταν μὲ τὴ μητέρα του. Ἦταν ἡ τελευταία του «ἱερὴ παρακαταθήκη» καθὼς ἔγραφε μιὰ φορὰ στὴν ἑκδοσί του. Δὲν εἶχε σοβαρώτερη ὑπόθεσι νὰ τὸν ἀπασχολῇ, ἀπὸ τὸ ἐνδιαφέρον στὴ μητέρα του. Οἱ δύο τους καθόνταν ὥρες κι' ὥρες καὶ συχνὰ ἔφερναν τὸ λόγο στὸ διαμάντι ποῦ ἔχασαν.

— Τὸ διαμάντι μας, τὸ διαμάντι μας, Στέφανε, δὲν θὰ τὸ ξαναπαρουμε ποτὲ πειὰ; Τόσα χρόνια τ' ἀφήσαμε στὰ ξένα χέρια γιὰ τιποτένια πράγματα. Δὲν θὰ τὸ ξαναπαρουμε ποτὲ πειὰ τὸ διαμάντι μας Στέφανε; Μοῦ λὲς τ' ἀφῆκες ὅλα, δὲν κράτησες τίποτε, δὲν πιστεύεις τίποτε. Λησιμόνησες καὶ τὸ διαμάντι στὰ ξένα χέρια, νὰ λάμπῃ σὲ ξένα στήθη; Τὸ θυμᾶσαι πῶς τὸ εἶδες μιὰ καλοκαιριάτικη νύκτα νὰ λάμπῃ στὸ στήθος τοῦ εὐεργέτη μας καὶ λυπήθηκες κι' ἔκλαψες;

— Θυμᾶμαι ποῦ λυπήθηκα κι' ἔκλαψα μητέρα. Ἀκόμῃ θυμᾶμαι πῶς ἐμίσησα, ἔτσι ἐνόμισα, πῶς ἐμίσησα τὸν εὐεργέτη μας, καὶ θάρρεψα πῶς μπορούσα νὰ τοῦ κἀνῶ τὸ μεγάλο κακό. Χωρὶς νὰ φαντάζεται ἐκεῖνος, πῶς ἐγώ, ὁ γιὸς τοῦ Κίνα, μπορούσα κἂν νὰ διανοηθῶ κακὸ γιὰ τὸν προστάτη μας, δέχτηκε τὴν πρώτη προσβολή

μου κατάμουτρα. Μοῦτιασε τὸ χέρι, τὸ ἀπόρριψε, τραβήχθηκε καὶ μοῦπε :

— Ποτὲ δὲν σᾶς λυπήθηκα παρὰ γιὰ τὴν κακομοιριά σας καὶ τὴ φτώχεια σας. Σεῖς πήρατε τὸν οἶκτο μου καὶ τὴν ὑπεροχὴ μου μπροστὰ σας, γιὰ συμπάθεια στὰ περασμένα μεγαλεῖα τοῦ σπιτιοῦ σας. Μονάχα ἡ φτώχεια σας τραβοῦσε τὴ λύπη μου κι' ἀπὸ τὸν ἐξευτελισμὸ σας ἐγὼ ἔπαιρνα ἀκόμη μιὰ δύναμι στὴν πόλι. Τὸ διαμάντι σας εἶνε δικό μου. Ποτὲ πειὰ δὲ θὰ μπορέσετε νὰ μὲ πληρώσετε. Κι' οὕτε κἂν σκέφθηκα τὴν πληρωμὴ. Τὸ διαμάντι σας εἶνε δικό μου. Σ' ἀφήνω τώρα νὰ ζῆς ἀκόμη γιὰ νὰ προσθέσης στὸ σπίτι σου ἀκόμη μιὰν ἀνάγκη : τὴν ὑποχρέωσι νὰ μὲ φοβᾶσαι ὅτι σοῦ χαρίζω τὴν ἀποψινὴ σου ἀνοησία. Εἶμαι διπλᾶ καὶ τριδιπλᾶ ὁ προστάτης σου. Περιγῶντας στὸ δρόμο μου θέλω ν' ἀντιλαμβάνομαι τὴν εὐγνωμοσύνη σου.

Σιωπὴ.

— Λυπήθηκα κι' ἔκλαια, μητέρα, γιὰ τὸ διαμάντι μιὰ φορὰ. Θὰ κλαίω πάντα γιὰτὶ δὲν μπόρεσα νὰ σκοτώσω τὸν προστάτη μας. Οἱ σύντροφοί μου μὲ περιγέλασαν. Ὁ ἀδελφός σου, τ' ἀνήμια σου, τ' ἀδέρφια μου μητέρα, μὲ μάλωσαν, μὲ πρόδωκαν. Μὲ πῆραν παράμερα καὶ μὲ ταπεινώσαν. Τί κάνεις, δυστυχῇ, τρελλέ, κακομοίρη, μοῦ εἶπαν, μητέρα, τολμᾷς νὰ κυττάξης κατὰματα τὸν προστάτη σας ; Τὸν παντοδύναμο κύριο ποῦ κατέχει τὴ μισὴ πόλι ; Δὲν βλέπεις λοιπόν, πῶς τὸ τόλμημά σου μπορεῖ νάχῃ καὶ γιὰ μᾶς κακὸ τέλος ; Δὲν εἶσαι σὺ ἀπὸ τὴ δική μας τὴ ράτσα. Ἐλα νὰ ζητήσης ἀπὸ τὸν κύριο ποῦ ἐλύπησες νὰ σὲ συχωρέσῃ. Κι' ἂν δὲν ἐπιθυμεῖς νὰ τὸ κάμης γιὰ τὸν ἑαυτό σου, κάμε το γιὰ μᾶς. Θὰ τὸ κάμης γιὰ μᾶς, τοὺς ἰδικούς σου, τοὺς ἀδελφούς σου, τοὺς συγγενεῖς σου. Μὴν ἄργεῖς. Μὴν πῆς πῶς αὐτὸ θὰ σοῦ λιγοστέψῃ τὸ θάρος σου, θὰ σοῦ ἀδυνατίσῃ τὴν ψυχὴ. Στοχάσου πῶς δυναμώνεις τ' ἀδέλφια σου. Ἐτσι μιὰ φορὰ θὰ ξαναγιώσῃ ἡ ἴδια σου ἡ γενιὰ. Κάμε το. Ζήτα συχώρεσι — γιὰ μᾶς. Κάτω ἀπὸ τὸν ἴσχιό τοῦ καλοῦ προστάτη ζοῦμε καὶ θὰ ζήσουμε ὅλοι. Ποῦ ζητᾷς νὰ μᾶς βγάλῃς ἀπὸ τὸν ἴσχιό ; Ὅλοι μαζὶ θὰ πᾶμε νὰ γονατίσουμε μπρὸς τοῦ. Θὰ ὁμολογήσουμε πῶς ἦταν μιὰ τρέλλα, ποῦ σὺ ὁ ἴδιος δὲν τὴν θυμᾶσαι, σὲν νὰ ἦταν ἡ τρέλλα κάποιου ξένου. Ἀρνῆσου τὸν ἑαυτό σου γιὰ μᾶς, τοὺς δικούς σου. Ἐλα Στέφανε, σκέψου καὶ τοῦτο : πῶς ἐμεῖς οἱ ἴδιοι δὲν εἴμαστε μαζὶ σου. Δὲς τὴ μεγάλη μας κακομοιριά. Μὴ ζητᾷς πειὰ νὰ μᾶς πάρῃς μὲ τὴ λογικὴ. Πάρε μας μὲ τὸ φτυάρι τῆς ἀνάγκης καθὼς τὴ λάσπη. Ὅπως εἴμαστε. Ἐμεῖς δὲν εἶνε νὰ ζήσουμε. Εἶνε νὰ ὑπάρξουμε. Λησμόνα τὸ διαμάντι. Μιὰ φορὰ καὶ δὲν τὸ κρατήσαμε, δὲν ἦταν γιὰ μᾶς. Ἐλα νὰ ποῦμε πῶς μαζὶ μ' αὐτὸ δώσαμε καὶ τὴν ψυχὴ μας. Ὅλα τοῦ ἀξίζουν τοῦ εὐεργέτη ποῦ χαίρεται τὸ διαμάντι μας, τὴν ὑποταγὴ μᾶς, τὴ δύναμίν του ἀνάμεσό μας. Σὲ μᾶς ἦταν μιὰ τυχαία κληρονομία.

Ὅλ' αὐτά, μητέρα, δὲν μοῦ τάειπαν ξένοι. Εἶναι τὰ λόγια τοῦ ἀδελφοῦ σου, τῶν παιδιῶν σου, τῶν δικῶν σου. Εἶμ' ἐγὼ παιδί σου ; Εἶμαι δικό σου παιδί ; Ἐχω στίς φλέβες μου αἷμα σου ;

Σιωπὴ.

— Γι' αὐτὸ τὸ διαμάντι, μητέρα, τὴ βραδυὰ κείνη, εἶδα τὸ δρόμο ποῦ εἶχα νὰ πάρω. Ἐμάντεψα ὅσα μοῦ ἦταν ἀκόμη κρυμμένα. Ἔτσι ὡς εὐρέθηκα μόνος ἀνάμεσα στὶς κραυγές τους καὶ στὴ σιωπὴ σου, εἶδα ὡς ποῦ ἤμποροῦσα νὰ φθάσω. Εἶδα τὶ εἶχα μέσα μου. Εἶδα κάτι ἀπὸ τὸν ἑαυτό μου. Ἡ ἀνανδρία τῶν ἰδικῶν μας ποῦ τὴν παρουσίαζαν θάρρος τους, γιατί εἶχαν ὅλο τὸν κόσμο, στὴν πόλι, μαζὶ τους, καὶ τὸ συμφεροντάκι τους γιὰ ἀνιδιοτέλεια, τὸ μεγάλο ρέμμα τῆς ὑποκρισίας, δὲν ἦταν τίποτε ἔμπρὸς στὸ ὅτι ὅλ' αὐτὰ εὕρισκαν τρόπο ν' ἀκουμπήσουν ἐπάνω μου. Ὅτι ἐγὼ ὁ ἴδιος εὕρισκα τρόπο νὰ κάμω θέσι γι' αὐτὰ στὴν ψυχὴ μου. Ἔτσι, νὰ τὰ δικαιολογήσω, νὰ τ' ἀναγνωρίσω ἐν σιγῇ. Ἡ μεγαλύτερη ἀνανδρία καὶ ἡ ἀσχημότερη ὑποκρισία ἦταν μέσα μου σὰν ἔλεγα πῶς τάχα πειδὸ πέρα θὰ μποροῦσα ν' ἀποκτήσω, μὲ τὸν καιρὸ καὶ μὲ κάποια φρόνησι, τὴν ἀνεξαρτησία, ποῦ τότε τόσον ἀκαρδα ἐθυσίαζα ὡς νὰ ἦταν τὸ ἀγαθὸν τὸ πλέον ἀχρηστο τῆς ζωῆς μου. Τότε φάνηκε, μητέρα, τὸ σκουλίκι ποῦ ἦταν κρυμμένο στὸν καρπὸ, ἀπὸ τὸν καιρὸ ποῦ ἦταν ἀκόμη ὁ καρπὸς ἀνθός. Τὰ περασμένα τῆς ράτσας μας γιὰ μὲ τὴ βραδυὰ κείνη σκρόπισαν σὰν τὰ τρύψαλα σπασμένου καθρέφτη. Ἀλλοίμονο σὲ κεῖνον ποῦ δὲν τοῦμεινε παρὰ μέσα σὲ τέτοια τρύψαλα νὰ ἰδῇ τὸν ἑαυτό του. Τὸ ψέμμα ἔννοιωθα πῶς ἄρχιζε τότε—κι' ἄρχιζ' ἀπὸ μένα. Ἦταν πειὰ ὅλα γύρω μου ψέμμα. Καὶ μέσα μου.

Δὲν ἦμουν πειὰ ἄνθρωπος ἐλεύθερος. Κι' ἂν ἔβλεπα, μὰ εἶχα γίνῃ σκλάβος. Σκλάβος τῶν ἀνθρώπων, ἀπὸ τὴν ὑπόθεσιν τῶν ὁποίων ὅταν ἀπέλειπεν ἡ δικαιοσύνη καὶ ὁ Λόγος, ἐπεζήτησαν μ' ὅλα τὰ πρόστυχα καὶ δολερὰ μέσα μιὰ νίκη, μιὰ ἐπικράτησι μὲ τὴ βία, ποῦ νὰ κρίνῃ τὴν ἐντροπὴ καὶ τὴν ἀσχημιὰ τους.

Καὶ δὲν ἔβλεπα πειὰ τὸν εὐεργέτη. Ἦμουν σὲ κατώτερη μοῖρα. Μά τοὺς δικούς μας. Αὐτοὺς ποῦ ἐπούλησαν θεληματικά τὸ εἶνε τους. Αὐτοὶ ἦταν οἱ ψυχικοὶ ἔχθροί μου. Ἡ ὀκνηρία τους εἶχε στυλῶση ἀρετὴ τὴ δουλοφροσύνη τους. Ἐγὼ δὲν ἔπρεπε πειὰ νὰ ζῶ μαζὶ τους καὶ κοντὰ τους. Αὐτοὶ μοῦ ἐκίχυζαν τὴν ταπεινωσύνῃ, τὸν ἐξευτελισμὸ, τὸ μικροπούλημα τῆς πίστεως ποῦ εἶχα στὸν ἑαυτό μου, αὐτοὶ φαρμάκωσαν τὸ θάρρος μου καὶ ἐδίδαξαν μὲ ὑποκρισία καὶ ἀπειλὴ τὴν ὑποταγὴ, ὅχι στὸν ἑαυτό μου, μὰ σ' ἓνα ξένο. Κι' ἦταν τ' ἀδέρφια μου ποῦ γκρεμίζοντας τὶς ἐλπίδες μου, μοῦδειξαν πῶς δὲν ὑπάρχει γιὰ μὲ ζωὴ, μιὰ καὶ δὲν ἤμποροῦσα νὰ μείνω μόνος.

Παρόμοιες κουβέντες μὲ τὴ μητέρα του δὲν εἶχαν τελειωμὸ ὡς ἓνα καιρὸ, ποῦ ὁ Στέφανος ἄλλαξε τὴ φόρμα τῆς ζωῆς του.

Ἔστοχάσθη μιὰ νύκτα πῶς καὶ οἱ σκλάβοι ἔχουν μιὰ ἀτομικότητα. Αὐτὴ τὴν ἀνάγκη ἔνοιωθε γιὰ τὸν ἑαυτό του τότε. Καὶ ἴσα-ἴσα μιὰ ἀπὸ τὶς νύκτες τῶν δισταγμῶν του, πίσω ἀπὸ τὰ τζάμια τοῦ παραθυριοῦ μὲ τὴν παραξένη, νεκρικὴ λάμψη, βρῆκε πῶς ἤμποροῦσε νὰ τοῦ ἀναγνωρισθῇ μιὰ δική του ἀτομικότης, ἐκείνη ποῦ θὰ τοῦ ἐξησφάλιζε τὸ σεβασμὸ ἀνάμεσα στοὺς σκλάβους. Κι' ἄρχισε τότε νὰ διαβάξῃ καὶ ν' ἀκούῃ. Ἐκαμε τὴν ὑπόθεσι τούτῃ ἀποστολὴ του. Ἦμποροῦσε πειὰ ν' ἀφοσιωθῇ ἐδῶ. Εἶχε μιὰ εἰδικότητα. Καὶ δὲν τοῦ

έμενε παρά νά μεγαλώσῃ, νά ζήσῃ ὅλη του τὴν ὑπαρξὴ μαθαίνοντας γράμματα. Γιατὶ τοῦτο μονάχα ἐπρόκειτο νά ἦταν κάποια δύναμις γι' αὐτόν. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴ γραμματωσύνη του, ἄλλη δύναμι δὲν θὰ εἶχε ν' ἀντιτάξῃ πούθενά, ἀγκαλὰ καὶ ἡ γραμματωσύνη του, ἀποτελείωμα τῆς κατὰπτωσὸς του, δὲν θὰ τοῦδινε καρποὺς Γνώσεως. Τὸ ψέμμα ποῦ τὸν εἶχε γονατίσῃ δὲν θ' ἄβγαине ἀπὸ πάνω του. Ἡ Γνώσις δὲν θὰ ἤρχετο εἰς τὸν Στέφανον Κίνα ἀπὸ τὰ βιβλία. Ἔτσι ἡ «δύναμις» του καταντοῦσε πάλι ἡ ἀδυναμία του, τὴ στιγμὴ ποῦ θὰ τὴν ἔσπινε μπρὸς στοὺς ἄλλους, τοὺς ἐλευθέρους, γιατί οἱ ἄλλοι διέθεταν ἁρμονία δυνάμεων, φανέρωμα κίνησης καὶ θέλησης, ποῦ ἀπέκρουε στ' ἀλαργινὰ τὴν ὑπόστασι τοῦ γραμματισμένου σκλάβου.

Δὲν ἦταν κἂν ἀπομεινάρι παληοῦ πλούτου ἢ σοφία του. Ἄλλ' ἦταν ἡ τελευταία ἀνάγκη ποῦ ἄρπαζε στὴ φτώχεια του, ὅταν πειὰ εἶχε ψευτίσῃ, καθὼς εὐρέθηκε σὲ ἄλλοιότικη ἀπὸ τὸν συνηθισμένο τρόπο τῆς ἀντίληψὸς του ἐξέλιξι—γιὰ νά ὑπάρξῃ κι' αὐτός, ὁ μικρὸς Στέφανος Κίνας. Μὲ τὴ γραμματωσύνη του θὰ κατάφερνε νά περνᾷ ἀπὸ δισταγμὸ σὲ δισταγμὸ, διατηρούμενος μὲ δισταγμοὺς. Καὶ φανέρωνε μὲ τοῦτο τὴν ὑστερὴν προσπάθεια νά ξεγελάσῃ, περιμένοντας μιὰ καλλίτερη στιγμὴ, μὴ πιστεύοντας σὲ τίποτα, διστάζοντας γιὰ ὅλα.

Ἦταν πολὺς καιρὸς ποῦ ἀπὸ τὸ σπῆτι τοῦ Στέφανου Κίνα εἶχαν λείψει τ' αὐθόρμητα, τ' ἀδίστακτα κινήματα.

Ἀφότου ἔννοιωσε τὸ ψέμμα μέσα του ὁ Στέφανος Κίνας, ἀναγνωρίζοντάς το ὡς σύγχρονη ζωϊκὴ ἐκδήλωσι καὶ μπήκε στὸν κύκλο του, ἄρχισε νά ταιριάζῃ τὸν ἑαυτό του σὲ μιὰ συνήθεια παραξένη. Δὲν ἀγαποῦσε τίποτε πειὰ, μὰ ἔδειχνεν ἐνδιαφέρο γιὰ ὅλα. Μὲ τὴν ὥρα στὸ χέρι κύτταζε νά μὴ λείπῃ ἀπὸ κεῖ ποῦ ἐπῆγαιναν ὅλοι τὴν ἴδια στιγμὴ κάθε μέρα. Κι' ἂν βρισκόταν σὲ συντροφίες λιγόλογων στοχαστικῶν ἀνθρώπων, τοῦτο τοῦ ἔφερνε λύπη γιατί μάταια ἐπαιρνε μιὰ θέσι χαμένη γι' αὐτόν. Σιγὰ-σιγὰ τὸν ἐπιανε πλῆξις καὶ γιὰ νά μὴν ἀφήσῃ τὸν οἶκτο νά τὸν πληγώσῃ, καλλιεργοῦσε ἐπιπόλαιη ἀντιπάθεια μέσα του γιὰ τὴν συντροφιά ποῦ τῆς ἦταν ἀπαρατήρητος ξένος. Σὲ μιὰ στιγμὴ ποῦ διαισθανόταν πῶς ζύγωνεν ἡ ὥρα τῆς ἰδικῆς του συντροφιάς, τοῦ κύκλου του, ἀποχωροῦσε βιαστικὸς μὰ ἥρεμος — σὰν κατὰσκοπος πειὰ ποῦ πῆγαινε κάπου νά προδώσῃ ὅ,τι τὸν ἀνησυχοῦσε καὶ τὸν ἐθλιβε. Ἐκεῖ μὲ τοὺς ἄλλους, μιλοῦσε γιὰ ὅλα, χωρὶς νά αἰσθάνεται τίποτε.

Ἦταν, ἀλήθεια, λαμπρὰ πληροφορημένος γιὰ τὴν κατάστασι τοῦ. Τὴν ἔβλεπεν ὀλοφάνερα μέσα του. Κι' ἦταν ὅτι δὲ ζοῦσε. Ὑπῆρχε μόνο. Ἦταν ἓνα παρασκεύασμα ὀργανικὸ στὴν ὥρα του γιὰ νά σταλῇ στὸ ἐργαστήριον. Τὴν ὑπαρξί του τὴν εἶχαν παρανοήσει πολλοὶ ποῦ τὸν ἔβλεπαν, σὲ τρόπο νά τὸν παίρνουν γιὰ μιὰ φωτισμένη συνείδησι. Γιὰ κάθε σῶμα παραστέκει ἓνας ἴσκιος ποῦ ἀποδίδει κάποιες γωνίες τοῦ συνόλου του. Ὁ Στέφανος Κίνας ζοῦσεν ἄλλως τε ἔτσι πραγματικὰ τὴν ψευτιά, ποῦ δὲν ἐστοχάσθηκε νά τὴν κρύψῃ ἐμπρὸς σὲ κανένα. Ἡ λύπη του γιὰ ὅλα ἦταν ἀφορμὴ ἀδιάκοπης αὐτοαποκαλύψεως. Νά τί εἶχεν ἐκτιμηθῇ στὸ Στέφανο Κίνα ὡς

ἀρετὴ πολὺτιμη προχωρημένου ὁργανισμοῦ. Ἐμοιάζει κάτι μὲ αὐτο-
συνείδησι γερῆς ψυχῆς ποῦ ἀντιστέκει στὴ μοῖρα τῆς καὶ ἀναστυ-
λώνει τὸ φῶς τῆς θέλησής της τεντώνοντας ἐπικρατικά τὸ σφικτο-
δεμένο χέρι σὲ σταθερὴ κίνησι καὶ ἀπρόσβλητο σημεῖο. Τὸ ἔμπυο
μῖα πληγῆς τῷ παίρνει γιὰ εἰλικρίνεια.

Ἄλλοτε, ὅταν εἶχεν ἀκόμη τὸ κουράγιο ὁ Στέφανος Κίνας νὰ
νυχτοπερπατῇ, μὲ τὴ φαντασίᾳ του ἀνακαλοῦσε κ' ὁ ἴδιος παρόμοιες
πλάνες γιὰ τὸν ἑαυτό του, ὕστερον φῶς στὴν πηχτὴ ἀπελπισία του.
Γιατὶ ἦταν ὁ ἴδιος τὸ περισσότερον ποῦ συχνὰ ἐπιχειροῦσε νὰ πάρῃ
θετικὰ τὴν ὑπαρξί του ὡς ἓνα «Ἐγὼ» ἀτσαλωμένο στὰ πυροφωτι-
σμένα ἐργαστήρια τοῦ Ἡφαίστου, ἐπάνω στὸ ἴδιο ἀμῶνι ποῦ ἀνά-
δωκε τοὺς σκληροὺς, ἀσυγκράτητους ἤχους πανοπλίας.

Ὅμως ἂν ἦταν μπασμένος στὴν ψευτιά, μὰ ὁ ἴδιος δὲν ἦτάν
ὁ πλάστης τῆς κ' ὡς ἐκεῖ δὲν ἔφθανε. Στὴν κρίσιμη στιγμή
λυγίζαν τὰ γόνατα, ἔτρεμεν ἡ καρδιά, ἔκλειναν τὰ μάτια. Ὁ Στέφανος
Κίνας δὲν θὰ πίστευε τίποτε πειὸ πολὺ ἀπ' ὅτι ἀληθινὰ ἦταν.

Ἔτσι γύριζε. Ἔτσι σχεδιαζόταν ἀγάλλ-ἀγάλλ πίσω ἀπ' τὸ
τῆξι τοῦ παραθυριοῦ, ὡς ποῦ ἀπόμεινε λησμονημένος. Στὴ λύπη του
κάποιος στοχασμὸς ἐρχόταν γιὰ παληοὺς συντρόφους του. Ποιοὺς
ξέρει ! Ἐμεναν πάντα καλοὶ καὶ κρατοῦσαν πάντα τὴν ψυχὴ τους
σὲ ἀπόστασι ἀπὸ τὸ κακό; Ἦταν πάντα γεροὶ καὶ ἀδάμαστοι ;

Ὁ σπαραγμὸς του δὲν ἦταν γιὰ τὴν ψευτιά ποῦ τὸν τύλιγε.
Ἦταν γιὰ τὴν ἀδυναμία του. Ἦταν γιατί ἡ ψευτιά δὲν τοῦδινε
δύναμι καὶ ὁρμὴ. Καὶ δὲν ἐπίστευε οὔτε στὴν ψευτιά. Γιὰ τὴν ἀπι-
στία του ἐτιμωρεῖτο τώρα μὲ τὸν πειὸ ἐκδικητικὸ τρόπο ἀπὸ τὴν
ἴδια τὴν ὑπαρξί του. Εἶχε γελαστῇ οὕλα.

Ὅ,τι τὸν συντηροῦσεν ἀκόμη στὴ γήϊνῃ ἐπιφάνεια ἦταν ἡ ἐπι-
φύλαξις του μπρὸς στὴν ἀλήθεια. Εἶχε μιὰ φυσικὴ δυσπιστία σ' αὐ-
τήν. Δὲν ἐστοχάσθηκε ποτὲ νὰ τὴν ἀποζητήσῃ. Πρὸς τί ; ἂ ! ὁ Στέ-
φανος Κίνας διαισθανόταν τουλάχιστον πῶς δὲν εἶνε ἡ ἀλήθεια ποῦ
σώζει. Εἶνε ὁ τρόπος καὶ τὰ μέσα ποῦ παίρνομε τὴν ἀλήθεια. Ἀκόμη
πειὸ ξάστερα διέκρινε κάποτε πῶς ἀλήθεια εἶνε μόνον ὅ,τι ἀναδίνε-
ται ἀπὸ τὴν ψυχὴ μας μὲ ὁρμὴ καὶ θέλησι σὲ φόρμες ἄριες, καλο-
δεμένες καὶ παραγωγικὲς σὲ νέα ἀχνάρια, ποῦ κάτω ἀπὸ τοὺς ἡλιο-
γύριστους κύκλους των χάνονται οἱ δικές μας δυσμορφίες χωρὶς
λυπηρὴ ἀνάμνησι.

Ἄς ἐμπιστευῶνται ἄλλοι στὴν ἀγύμναστη ἐντύπωσί τους. Ὁ
Στέφανος Κίνας δὲν ἔχει καμμιά ἐμπιστοσύνη στὸν ἑαυτό του.

Τὸν καιρὸν ἐκεῖνο πολλὰ περιστατικὰ ἦλθαν νὰ δώσουν και-
νούργιες ἀφορμὲς στὸν Στέφανο Κίνα γιὰ πλεόν ὀδυνηρὲς πιστοποι-
ήσεις. Ἀπὸ μυστικὲς φωνιὲς μαῦρα πουλιὰ τοῦ ἔκραζαν : δὲν θὰ
κρατήσῃς καμμιά πλάνη. Κανένα σπέρμα ἐλπίδος δὲν θὰ βλαστήσῃ
μέσα σου ὡς τὴν αὐγὴ ποῦ θὰ σεῦρη ἄγρυπνον, γυμνὸν στὴν ἄκρῃ
τοῦ πελάγου».

Οἱ δοκιμασίαι δὲν ἀπέλειπαν. Σὲ κάθε καινούργια ἀπεκάλυπτε πῶς, πειδὸ πολὺ ἀπὸ τῆ δύναμι τοῦ ὄνειρευόταν τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ στοιχεῖα βασιμώτερα τοῦ εἶχαν λείψει πάντα. Κάθε δοκιμασία ἦταν ἓνας καινούργιος κόσμος ποῦ δὲν εἶχε σκεφθῇ ποτὲ τὴν ὑπαρξί του, γιατί ποτὲ δὲν εἶχε σκεφθῇ κανέναν κόσμο ὁ Στέφανος Κίνος. Ἀπανωτὰ σωριάζονταν οἱ δοκιμασίαι στὸ κεφάλι του, κι' ἔτσι οὐδὲ τώρα ἠμπόρειε νὰ πιάσῃ τὸ νόημά των. Κ' ἦταν πιδὸ σκληρὸ ὅτι δὲν ἐγνώριζεν ὡς τώρα καὶ ὅτι δὲν θὰ ἐμάθαινε ποτέ. Μορφές καὶ σχήματα τοῦ ἦταν ἀκατανόητα. Ὅλα γιὰ τὸν Στέφανο Κίνα ἔπαιρναν τὸ μυστήριον τοῦ μεγάλου ἀγνώστου, ποῦ ὁ ἀγέρας του τὸν παρέσυρε, τὸν στριφογύριζε, τὸν ἐρρίχνε σὲ πέτρες. Ὅσο περισσότερα τὰ περιστατικά τὸν κιμποῦσαν, τόσο φανερόνονταν βαθύτερα ἢ ραγισμένη ὑπόστασί του. Ὡς νὰ τὸν κυνηγοῦσεν ἀποφασισμένα κάποιοι δαίμονες, ὁ Στέφανος Κίνος ἔτρεχε ἀπὸ πόρτα σὲ πόρτα, μὲ κομμένη τὴν πνοή, νάβρη καταφυγή. Ὅλες οἱ πόρτες ἦταν κλειστὲς γιὰ τὸν Κίνα. Ν' ἀντιμετωπίσῃ τὸν κίνδυνον, ὥχου ! τοῦτο δὲν ἐσκέφθηκε καὶ πῶς ἠμποροῦσε νὰ τὸ κάμῃ. Δὲν ἤξερε τί ἦταν κίνδυνος. Δὲν ἤξερε τί ἦταν καταφυγή. Δὲν ἤξερε τίποτε ἀπὸ ὅ,τι κυλάει ἀνάμεσα στὴν ἀρχὴ καὶ στὸ τέλος. Καὶ καμμιὰ θέλησι ποτὲ δὲν τοῦ ὠδήγησε τὰ βήματα στὸ μέτρημα τῆς πανώρης μητέρας. Σ' ὅ,τι τὴν ἴδια τῇ στιγμῇ συνέβαινε στὸν ἴδιον, δὲν εὗρισκεν ἐξήγησι κι' ἂν δὲν ἦταν ὁ φόβος, ἠμποροῦσε μὲ ἀπάθεια, σὰν ξένος στὸ κάθε τι, νὰ ἰδῇ, ριγμένος στὸ περιθώριον πάντα, τὸ μαρτύριον κάθε τραγωδίας.

Δὲν ἐγνώριζε τίποτε.

Δὲν ἤθελε παρὰ νὰ ὑπάρξῃ στὴν ἀπάθειά του. Μιὰ τέτοια ὑπαρξί δὲν εἶνε θέλησι. Εἶνε σύμπτωσι. Κι' ὅταν μιὰ φορὰ εἶπαν πῶς ἦταν γεμάτος θέλησι, γιατί εἶπεν «ὄχι» μὰ καὶ τότε μιλοῦσε ἡ φωνὴ τῆς ἀπαθῆς ὑπάρξεώς του. Κι' ὅταν ἀκόμη εἶπαν πῶς ἄρχισε νὰ διδάσκεται, καὶ τότε δὲν μιλοῦσε παρὰ ἡ πονηρία του, ὑστερο φανέρωμα τῆς ψευτιᾶς του.

Δὲν εἶχε μάθῃ ποτὲ τίποτε. Τίποτε δὲν εἶχεν ἐξακριβώσῃ, δὲν ἐπιστοποίησε καμμιὰ πραγματικότητα στὴ ζωὴ του.

Ἡ μεγάλη φτώχεια τὸν εἶχεν ὑποτάξῃ στὴν πειδὸ μίζερη οἰκονομία, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ βγῇ ἀπὸ τὴν κακοροϊζικιά. Ἰδού, ἀδελφοί μου, πῶς ἡ οἰκονομία εἶχε καταντήσῃ στὸ Στέφανο Κίνα ἀρρώστεια καί, πειδὸ πολὺ ἀπὸ τὴ φτώχεια του, ἦταν αὐτὴ τώρα ποῦ τὸν ἔλυωνε, τὸν ἔκαμεν ἴσκιον τοῦ ἑαυτοῦ του.

Τοῦμενεν ἀκόμη νὰ λυπᾶται. Ἡ λύπη του ἦταν τὸ μονάκριβον καντῦλι κάποιου ἔρημου ναοῦ ρεῖπιου. Ἀπ' αὐτὸ ζητοῦσε τὴν ὑστερή παρηγόρησι γιὰ ὅσα τοῦ ἦταν χαμένα. Τί θὰ πῇ νὰ χάνῃς τὰ στολίδια σου ; Τί θὰ πῇ νὰ πέφτῃ ἀπὸ πάνω σου ὅ,τι σκεπάζει τὸ κορμί σου ; Ὁ Στέφανος Κίνος ἔχανε πάντα τὸ νόημα τῶν περιστατικῶν τῆς ζωῆς του, τῶν πειδὸ σημαντικῶν καὶ πειδὸ σφικτοδεμένων μὲ τὸ εἶναι του, ἐκείνων ποῦ ἔδιναν τὴν ἔκφρασι τῆς ὑπόστασής του. Ἡξερε τὸνομά των. Τὴν ψυχὴ των ποτέ. Κι' ἦταν ὁ πειδὸ βαρὺς χαμός. Δὲν ἐννοιῶθε, δὲν αἰσθανόταν τί ἐσήμαιναν οἱ φωνὲς τῶν

ἰδικῶν του πραγμάτων. Γιατί ἔφθαναν, γιατί τοῦ μιλοῦσαν, γιατί περνοῦσαν. Δὲν μποροῦσε νὰ ξεχωρίσῃ τὰ πρόσωπα ἀπὸ τὶς ιδέες καὶ συχνὰ μπερδευε στὴν φαντασία του τὰ εἰδῶλα μὲ τὸ πλῆθος τῶν πιστῶν. Καὶ θεωροῦσε παράξενο τὸ λογισμό ποῦ θὰ ζητοῦσε ἀπὸ τὴν ὑπόθεσι τοῦ εἰδῶλου νὰ στραφῇ στὴν ἀντικειμενικότητα, στὸ πλῆθος, καὶ νὰ συλλάβῃ, στὴν πηγὴ της, τὴ βαθύτερη σχέσι ποῦ φανερώνει μιὰ κατάστασι.

Κι' ἴσως ὁ λογισμὸς αὐτὸς τοῦ ἦταν ἡ πεῖδ σκληρὴ τυραννία.

Στὸν καημὸ του, ἐστοχάζετο τὴ μητέρα του. Σ' αὐτὴν ἔγραφε: "Ἄν ἦταν κἄν, νὰ μᾶς ἔμενε ἡ γνωριμία μας μὲ ὅσα πέρασαν, μιὰ βαθεῖα γνωριμία. Νὰ ἐγνωρίζαμεν, κἄν, τὶ ἐξήσαμε, αὐτὴ τὴν ἱστορία τῶν παθῶν μας..." Ὅμως τὴ χαρούμενη ἀνακούφισι τοῦ ἀνθρώπου ποῦ πληροφορεῖται πῶς δὲν ἦταν, καθὼς θαρροῦσεν, ἄρρωστος ἢ πῶς κανεῖς, καθὼς φοβόταν, δὲν τὸν κυνηγᾷ, μιὰ τέτοια ἀνακούφισι ἐμεῖς δὲν θὰ τὴν αἰσθανθοῦμε. Ἀγνοήσαμε πολὺ τὴν ὑψηλὴν ἀξία τῆς θυσίας, ποῦ ἀπὸ τὸ βωμὸ της θ' ἀναγεννιῶταν καθάρια ἡ ἀγάπη μας γιὰ τὴν οὐσία τῶν ὄντων ποῦ δένουν τὴν ὑπαρξί μας. Ἡ ζωὴ μας ὑπῆρξε γιὰ μᾶς τοὺς ἴδιους, μητέρα, μιὰ πολιτεία ποῦ μᾶς ἔμεινε ἀγνοημένη. Θὰ φύγουμε σὰν ἀπὸ ξενιτεῖα, χωρὶς κἄν νὰ ἐπιστρέφωμεν κάπου, σὲ γνωρίμη ἀγαπημένη γῆ. Δὲν ψάχνω τώρα γιὰ καμμιὰ ἡσυχία. Θέλω νὰ μείνω τώρα πειρὰ πολὺ μονάχος. Τοῦτο θὰ ἦταν ἡ μακάρια εἰρήνη γιὰ μένα, ἂν εἰρήνη βρισκεῖ ὁ θνητὸς ποῦ τὸν ἀγγίζει τὸ ψέμμα καὶ τὸν ἐκοίμησεν ἡ ἄγνοια. Δὲν θὰ πάῃ μακρύτερα τ'ὄνομά μας, μητέρα. Ἐδῶ θὰ σταματήσῃ. Δὲν θ' ἀκολουθήσουμε τ'ὄνειρο πεῖδ πέρα. Ἐδῶ, χωρὶς νὰ πεθαίνουμε καὶ χωρὶς νὰ ζοῦμε, θὰ χλωμιάζουμε καὶ θὰ λιγοστεύουμε, ὥς ποῦ νὰ λησμονηθοῦμε. Γιατί, βέβαια, θὰ λησμονηθῇ καὶ τὸ σπίτι τοῦ Κίνα.»

Κάθε ἐποχὴ, κάθε στιγμὴ, θέλει τοὺς ἀνθρώπους ποῦ τῆς δμιλοῦν, ποῦ τὴν διαφωτίζουν, ποῦ τὴν ξεγελοῦν, τὴν καταστρέφουν, τὴν ξαναδημιουργοῦν, τὴν τραγουδοῦν καὶ τὴν σπρώχνουν ἐμπρός. Τοὺς θέλει καὶ τοὺς ἔχει. Δὲν τῆς ἀπέλειψαν ποτέ. Κἀθ' ἐποχὴ αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκη μιᾶς σύγχρονης φωνῆς. Νὰ τὴν ἀκούσῃ κοντὰ της, νὰ διερμηνεύῃ κατὰ δικό της. Πάντα κάποιος μιλεῖ σὲ κάθε ἐποχὴ, κι' εἶναι συχνὰ ὁ ἄνεμος ποῦ ἀπὸ σπηλιὲς ἀλαργινές, ἀνεξερεύνητες, ξεχύνεται κι' ἀναστατώνει, ρίχνει κι' ἀναζωογονεῖ.

Μέσα στὴ φωνὴ τούτῃ ἀκοῦμε τὴν ἴδια τὴ θέλησι τῆς ἐποχῆς ποῦ ζητεῖ τὴν πιστοποίησί της.

Ὁ Στέφανος Κίνας μαράζωνε κι' ἔλυνε, χωρὶς ν' ἀκούσῃ, χωρὶς ἄνεμος ν' ἀναδροσίσῃ τὰ μαλλιά του, χωρὶς καμμιὰ φωνὴ νὰ ἐκφράσῃ τίποτε δικό του. Γιατί ὅλα τοῦ εἶχαν λείψει.